

TEVHİD'İN ÇEŞİTLERİ

Alemlerin Rabbi Allah'a hamdeder, O'nun Resulüne, Aline, Ashabına ve O'nu dost edinenlere de selat ve selam ederiz.

İlimlerin en hayırlısı ve en şereflişi Tevhid ilmidir. Cihadın en faziletlisi de, Hak ehlinin Tevhid'i bulandıran şüpheler ve bid'atlardan temizlemek için verdiği mücadeledir. Bu gafletin hüküm sürdüğü dönemlerde ümmetin önünde bulunup onun önderliğini yapan birçok alim ve düşünür, saf ve temiz olan gerçek İslami yoldan uzak, dünya ziynetinin ve batıl itikadların sancaktarlığını yaptıkları için Ümmeti çöküş noktalarına götürmüşlerdir. Bu dönemlerde özellikle Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin yapması gereken, Emr-i bi'l-Ma'ruf ve Nehy-i Ani'l-Münker kılıcını çekip akideyi savunmaktır. Her muvahhid bilir ki, Kitap ve Sünnetten hareketle, bu ümmetin geçmişteki izzet ve zafere yeniden kavuşmasının yegane yolu, akideyi dışardan, ona karışan batıl inançlardan temizlemektir. Bu nedenle dışarıdan akideye karışan batılları açıklamamız gerekmektedir.

Ey Müslüman kardeşim! Bu noktadan hareketle, bu risaleyi yüce dinimizi gerçek bir bilgi ile bilmek ve Allah'a ibadet eden kulları içerisinde dini Allah için ihlaslı kılanlar ve O'na itaat edenlerden olmak kasdiyla yazdık. Allah Teala'nın: "Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım" (Zariyat: 56) buyurduğu gibi. Yani sadece Allah'a ibadet edip ibadete sadece O'nu layık görmek. İşte bu Nuh aleyhisselam'dan Nebimiz Muhammed'e Sallallahü Aleyhi Vesellem kadar gelen Tevhid akidesidir. Tevhid, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın akidesinin en önemli kısmı olduğundan, o'nun eksiksiz olarak tanımlanması gerekir. Tevhidin bölümleri bu yolla iyice anlaşılmiş ve lafız, anlama uygun olmuş olur. Bu da iki şeyi içine almadan tahakkuk etmez.

1. Tevhid'in teorik kavramlarını, delilleriyle beraber Allah'ın kitabından ve Rasulü'nün Sallallahü Aleyhi Vesellem sünnetinden ve sahih akıldan hareketle kavramaya çalışmak.
2. Bunun Allah'ın kullarının amellerinde, belirgin bir şekilde ortaya çıkması için hayata uygulanması.

Tevhid, teorik kavramları bakımından üçe ayrılır:

- **Tevhid-i Rububiyet.**
- **Tevhid-i Uluhiyet.**
- **Tevhid-i Esmâ ve Sıfat.**

Tevhid-i Rububiyet:

Rububiyet, Allah'ın "Rab" ismine nisbetten gelmektedir. Rububiyetin birkaç anlamı vardır. "Terbiye edici, yardımcı, malik, ıslah edici, efendi, vali." Şeriatte ise, Allah'ın insanları yarattığına, onlara rızık verdiğiğine, onları diriltip öldürdüğüne, Allah'ın kaza ve kaderine ve zatında vahdaniyetine iman etmektir.

Tevhid-i Rububiyetin delili: Allah, kitabında Tevhid-i Rububiyetin delillerini zikretmiştir:

"Hamd alemlerin Rabbinedir" "Yaratma ve emir O'nun değil midir?" "Yeryüzünde olan her şeyi sizin için yarattı."

"Şüphesiz ki Allah rızıkı verendir. Kuvvet ve metin sahibidir."

İkram sahibi olan Rabbi inkar eden o cahillere diyoruz ki: Akıl sahibi olan hiçbir insan, bir tesir edici olmadan bir şeyin ve bir fiilin olacağını kabul etmez. Bir yaratıcı olmadan yaratılanların varolacağını da kabul edemez. Mesela şu tartışılmaz bir gerçektir: Sen bir iğneyi gördüğünde, hemen onu imal eden birisinin olduğunu anlarsın. Peki nasıl oluyor da bu muazzam ve akıllara durgunluk veren kainat, bir var edici olmadan var edilebilir, bir düzen vericisi olmadan bu düzene girmiş olabilir? Bunu birazcık akıllı ve zerre kadar anlayışı olan bir insan söyleyemez. Özet olarak, Allah'ın Rububiyetinin delilleri sayılmakla bitmez. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmaktadır. "Onlar hiçbir şey olmadan mı yaratıldılar, yoksa onlar mı yaratıcıdır?" (Tur: 35) Daha önceki müşrikler bu tevhidi kabul etmişlerdi. Hatta Yahudiler, Nasraniler ve benzeri diğer kavimler de aynı tevhidi ikrar ediyorlardı. Bu tevhidi önceki Dehriyeler ile çağımızda Ateistlerden başka hiç kimse inkar etmemiştir. Allah Teala kitabında diyor ki: "Onlara gökleri ve yeri kim yarattı diye sorduğunda, Allah, derler." (Lokman: 25)

Müşrikler, Allah'ın Rablığını kabul ediyorlardı. Ancak ibadette, sevgide, itaatte tapındıkları ilahların Allah'a ortak koşuyorlardı. Sadece yaratmada, varetmede, yarar veya zarar vermede değil. Muvahhid kardeşim! Şunu bilmeliyiz ki, bu tür bir Tevhid, insanı ne İslam'a dahil eder ve ne de onun kanını, malını ma'sum kılıp, onu cehennem azabından kurtarabilir.

Tevhid-i Uluhiyet:

Uluhiyet "ilah" kelimesinden türemiştir Kendisine itaat edilen Ma'bud anlamındadır "İlah" kavramı ancak gerçek Ma'bud olan Allah hakkında kullanılır. "Allah, ondan başka ilah yoktur. O, Hayy ve Kayyum olandır."

Şeriatte Uluhiyet; namaz, oruç, zekat, hac ve kurbanda, adakta, korkuda, ümit ve sevgide ibadet ve itaatte sadece Allah'ı birlemektir. Bu ibadetleri yalnız O'nun için yapmaktır. Bunu yapan mü'minler, sadece Allah'a itaat etmek ve O'nun rızasını kazanmak için yaparlar.

İki şey olmadan Tevhid-i Uluhiyet gerçekleşmez:

1- Tüm ibadetleri kullardan herhangi birisine değil, yalnızca Allah'a ait kılmalı ve yaratılmışlardan hiçbirisine Allah'ın hakkı olan bil şeyi ve sıfatlarından olan bir sıfatı tahsis etmemeli. Mümin ancak Allah'a ibadet eder. Allah'dan başkası için ne namaz kılar, ne de Allah'dan başkasına secde eder. Allah'dan başkasıyla yemin etmez. Allah'dan başkası için adakta bulunmaz ve Allah'dan başkasına tevekkül etmez.

2- İbadetin, Allah'ın emirlerine itaate sevketmesi; yasaklarından alıkoyması ve Nebi'sinin Sallallahü Aleyhi Vesellem Sünnetine uygun olması gerekir. Tevhid-i Uluhiyetin gerekli kıldığı en önemli şey, insanın tam anlamıyla kitap ve sünnete teslim olmasıdır, işte Kelime-i Tevhid'in anlamı budur.

Allah'a ibadet, itaat ve emirlerine boyun eğmekle olur: Bu da La ilahe illallah kelimesinin gerçekleştirilmesidir. Allah Rasulüne uymak, onun emir ve yasaklarına itaat etmek, Muhammed'in Sallallahü Aleyhi Vesellem Allah'ın Rasulü olduğunu gerçekten kabul etmiş olmaktır. Bu iki şey, Müslümanın ancak kendisiyle kurtuluşa ereceği esastır. Müslümana vacib olan, hükümde Allah ve Rasül'ünden başkasına başvurmamak ve başkasının hükmüne razı olmamaktır.

"Emrolunduğun gibi, dosdoğru ol!" (Hud:112) Allah, Rasulüne istikamet üzere olmasını emretmiştir. Bu da Kitap ve Sünnet doğrultusunda amel etmektir. Kur'an ve Sünnetin dışındaki yollar ancak sapıklığa götüren yollardır. Sonunda da cehennem ateşi vardır.

TEVHİD-İ ULUHİYETİ OLGUNLAŞTIRAN ŞARTLAR

İhlas: İhlas, kulun tüm sözlerinde zahir ve batın amellerinde tek dileğinin Allah'ın rızası olup, başkasına önem vermemesi, mevki ve makam hırsı olmadan ve insanlardan hiç birisinin övgüsünü göze almadan kulluk etmesidir. Şirk, ihlusa aykırıdır. Kalpte riyanın olması için, ihlassız olması yeter. Riya, amelde Allah'dan başkasının beğenisini kazanma isteğidir ki, bu da küçük şirkdir.

Tevekkül: Tevekkül kelimesi, vekalet kelimesinden gelmektedir. Yani her şeyde vekile itimat edip güvenme anlamına gelir. Allah'a tevekkülün gerçek anlamda tahakkuk edebilmesi için, önce Allah'tan başkasının inkar edilmesi ve Allah'ın emrettiği vesilelere yapışılması gerekir. Bunun için, denilebilir ki tevekkül, sebeplerle amel etmek ve aynı zamanda da sebeplerini inkar etmektir. (Sebepleri inkardan gaye, kalbin yakından veya uzaktan kesin olarak sebeplere güvenmemesidir. Ancak bununla beraber insanın sebepleri iptal edip aradan çıkarması da gerekmez.)

Muhabbet: Allah sevgisi Tevhid-i Uluhiyetin gerektirdiği en önemli hususlardan olup onun en yüce makamıdır. Ne mutlu bunu elde edene!

Havf ve reca: Korku ve Ümit, tevhidin en büyük temel kuralı sayılır. Müslümana farz olan, yalnız Allah'tan korkması, O'ndan başkasından korkmamasıdır. Korkunun yeri kalptir, ancak izleri insanın davranışlarında belli olur.

Mü'min korku içerisinde olduğu sürece hayırdadır. Korkusu gidince sapıtır ve şaşkınlığa düşer. Allah'tan başkasından korkmak, rezilliklerin en alçağıdır. Korku bazı durumlar sonucu meydana gelir. Şöyle ki; Allah için olan İhlasın başka bir şeyle karışması, dinde fitneye düşmek ve amellerin kabul edilmemesinden dolayı korkmak, dünyada bela ve musibetlerden, fakirlik, hastalık ve Allah'ın nimetlerinin elden çıkmasından korkmak gibi.

Sabır: Sabır, tevhidin temel kurallardan sayılır. Kullar sürekli olarak belalarla karşı karşıya kalırlar. Bu bakımdan sabrın türleri vardır: İtaatte sabır, günah ve masiyet işlememede sabır, Allah'ın kaderine sabır, öfke anında sabır.

Müslümana sabretme konusunda gerekli olan şey sabrından ötürü kendisine hayırlı bir karşılık ve afiyetin olacağını düşünerek, kendisi için bir çıkış yolunun olduğuna inanarak, başına gelen belaları hafif görmesi gerekir. Zira bazı belalar diğer bazılarından daha ağırdır.

Şükür ve Hamd: İman ikiye ayrılır. Yarıısı şükür, yarıısı da sabırdır. Şüphesiz kul için gerekli olan şey, her durumda Rabbine hamdetmesidir. Şükre gelince bu, Allah'ın verdiği nimetlerin izinin, kulun dilinde ortaya çıkmasıdır.

Gayret ve Allah için gazaplanma: Yani kulun Rabbi için gayrete gelmesi, Rabbini, Rabliğinden dolayı kıskanmaması demektir. Allah Rasulü Sallallahü Aleyhi Vesellem:

"Allah kıskanır. Mü'min de kıskanır. Allah'ın kıskanması, istememesi, kulun; Allah'ın kendisine haram kıldığı şeyleri yapmasıdır" buyurur. (Müttefekun aleyh) Kulun Rabbi için kıskançlığına; kulun amellerinden ve sözlerinden hiç birisini Allah'dan başkası için yapıp söylememesi, Allah'a itaatin dışında kalan zamanlarına üzülmesi, -zira zaman müslüman için çok değerli bir varlıktır -ve Allah'ın haram kıldıkları işlenince, O'nun hakları ihmal edilince gazaba gelmesi, misal olarak verilebilir.

Dua: Bu sadece duayı tamamıyla Allah'a mahsus kılmak demektir. Dua kulun, dünya ve ahiret işlerinde Rabbinden kendisine yardımcı olmasını dilemesidir. Duanın çok önemli ve büyük anlamları vardır: Allah'a muhtaç olduğunu açığa vurmak, güç kuvvet ve olayları değiştirmekten kendi nefsinin soyutlayıp bunu Allah'a vermektir. Dua kulluğun ve insan olarak zayıflığımızın alametidir. Duada Allah'a övgü ve O'nu kerem sahibi ve cömert görme vardır.

İstiğase: İstiğase; yardım, kurtuluş ve belaların giderilmesini dilemektir. Bunun için istiğasenin Allah'dan başkası için olmaması gerekir.

İstiğase iki kısımdır:

Meşru olan istiğase: Bu, kulların güçlerinin yettiği bir şeyde onlardan yardım istemeye denir. Bunun meşruluğunda şüphe yoktur. Suda boğulmak üzere olan kimsenin yardım istemesi gibi.

Haram olan istiğase: Bu, kulun gücünün üstünde olan bir şeyi, ondan dilemektir. Bu, Allah'ın hiç kimsenin ortak olamayacağı haklarındandır. Aynı şekilde ölümlerden yardım dilemek (hem konu olarak, hem de içerik olarak) bu ölümler kim olurlarsa olsunlar, haramdır.

Şefa'at: Şefa'at, kendisine şefa'at edilecek olan kişinin şefa'at edecek olan kimsenin duası ile ihtiyacını Allah'a arzemesidir. Şefa'at iki kısımdır:

Şer'i ve Sahih olan şefa'at: Bu, Allah'ın izniyle gerçekleşen şefaattir. O'nun izni olmadan gerçekleşmez.

Şirk olan şefa'at: Kim olursa olsun, ölümlerden şefa'at dilemek gibi. Çünkü ölümlerden şefa'at bekleyenler, ölümlerin bir şeye güçlerinin yeteceğine inanan kimselerdir. Genelde de onlardan şefa'at dileyen, adak ve kurban kesmek gibi amellerle onlara yakınlaşmayı isterler.

Teve'ssül: Teve'ssül, Allah'tan şefa'at istemektir. Bu herhangi bir şey hakkında olabilir. Kul, bu şeyle Allah'a yakın olmayı dileyerek O'ndan ihtiyacını gidermesini ister.

Meşru olan teve'ssül, sahih delillerle sabit olan teve'ssüldür. Aynı şekilde, dua eden kimsenin, sahih bir amelde teve'ssülde bulunduğu gibi, hayatta olan salih bir insanın duası ile de

tevessülde bulunması caizdir. Bu tür tevessül, kitap ve sünnet ile sabittir. Şeriatta şahıslara makam, dergah ve haklar için tevessül diye birşey yoktur.

Hıf: (Yemin): Yemin, kendisi için and içilenin yüceltilmesidir. Ta'zim -yücelik- ise bir tür ibadettir, ibadet de ancak Allah içindir. Allah'tan başkasıyla halif (ahid vermek) de bulunmak şirktir. Allah Rasulü Sallallahü Aleyhi Vesellem: "Kim Allah'tan gayrisıyla yeminde bulunursa, şirk koşmuştur" buyurmuşlardır. (Sahih: Ebu Davud)

Besmele: Bu her söze ve işe Allah'ın adı ile başlamak demektir. Allah'dan başkasının adıyla başlamak caiz olmadığı gibi, O'nun adıyla beraber başkalarının adını anmak da caiz değildir. Allah adına ve halk adına demek gibi.

Nezir (Adak): Nezir, müslümanın aslında kendisine vacib olmayan bir ameli, Allah rızası için yapmayı kendisine vacib kılmasıdır. Nezrin Allah'dan başkası için yapılması caiz değildir. Çünkü nezir ibadettir, Allah'dan başkasına ibadet edilmez.

Bil ki ey Müslüman kardeşim, Tevhid-i Uluhiyet, Rasullerin kavimlerine getirdikleri ve hakkında kitapların indirilip, göklerin, yerin, cennet ve cehennem yaratıldığı tevhiddir. Tevhid-i Uluhiyet, tevhidin en yüce mertebesidir. Bu, her Rasulün kavmini çağırdığı, uğrunda cihadın meşru kılınip, muvahhidlerle müşrikler arasında savaşların verildiği tevhiddir. Kim bunu tahakkuk ettirmezse müşriktir.

Tevhid-i Uluhiyette sözün özü şudur: Müslümanın Allah'a ibadet ve sevgiyi, Allah'dan gayrisına ibadet ve sevgiden daha üstün tutup bununla izzet bulması; O'ndan korkmayı başkasından korkmaya, O'na itaati başkasına itaata tercih edip hiçbir zaman yönelişinde, sevgisinde, korkusunda, ümit ve sözünde yemin ve nezrinde Allah'a herhangi bir şeyi denk tutmamasıdır.

Tevhidul-Esma ve's-Sıfat (Allah'ın isim ve sıfatlarında Tevhid):

Tevhidin bu türü, Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün sünnetinde Allah Azze ve Celle hakkında varid olan güzel isimlerin hepsini kesin bir inançla kabul ve ikrar etmektir. Sahabeden ve tabiundan olan selefın hepsinin o günden bugüne itikadları şudur:

Allah'ın kendisi için sabit olarak zikrettiğim olduğu gibi kabul etmek, Rasulü'nün de Sallallahü Aleyhi Vesellem ispat ettiğini iptal etmeden, bozmadan ve keyfiyetini belirtmeden kabul etmek.

"Benzeri gibi yoktur. O çok işitici ve görücüdür." (Şura: 11.)

Bu itikadın birinci bölümü, "Benzeri gibi yoktur" ayeti, Allah'ın sıfatlarının mislinden sözetmek isteyen ve O'na bir keyfiyet biçmek isteyenlere bir reddiyedir, ikinci bölümü olan: "O çok işitici ve görücüdür" sözü ise, Allah'ın sıfatlarını iptal ve tahrif edenlere bir cevaptır. Selef-i Salihîn (Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun) şeriata naslarıyla sabit olanı ayrıntılı olarak kabul ediyor ve reddettiğini genel olarak ayrıntılara girmeden reddediyorlardı. Buna bir örnek vermek gerekirse, onlar, Allah hakkında duymayı ve görmeyi isbat ederlerken, benzetmeyi de, O'nun mukaddes kemaline aykırı olduğu için toptan reddettiler. Öyleyse Selefın mezhebi iki batıl arasındaki hak mezheptir. Bu iki batıl, temsil (benzetme) batılı ve iptal (inkar) batılıdır. Benzetme yapan, puta, sıfatları iptal eden de ademe (hiçliğe) ibadet etmekte, muvahhid ise, göklerin ve yerin ilahı olan Allah'a ibadet etmektedir.

Tevhid-i Esmâ ve Sıfat aşğıdaki esaslar üzerine bina edilir:

a- Allah Azze ve Celle'nin isim ve sıfatları naslarla belirtilmiştir.

b- Allah'ın isim ve sıfatlarında teşbihten korunmalı ve bu isim ve sıfatlara olduğı gibi inanıp mahluklardan birisine benzetmeyi kesin olarak inkar etmeliyiz.

c- Allah'ın sıfatlarının keyfiyetini araştırmaktan kesin olarak uzak durmalıyız.

"Önlerinde ve gerilerinde olanı bilir. Ve onlar bunu bilgileriyle kuşatamazlar." (Taha: 11)

Allah'ın sıfatlarının ve isimlerinin anlamı, sözlük (lûgat) anlamıyla hepimizce bilinen bir gerçektir. Ancak gerçeğı Allah Azze ve Celle kendi katındaki bir ilim olarak saklı tutmuştur. Allah bize isim ve sıfatlarını bildirmiş, fakat bunun keyfiyetinden haber vermemiştir, îmam Malik (Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun): "Rahman arşa istiva etti" sözü hakkında; ne güzel söylemiş: "İstiva ma'lum, keyfiyeti mechuldür, iman etmek vaciptir. Bunun hakkında soru sormak bid'attır." Sahabe ve tabiunun mezheplerinin özü, Kitap ve Sünnette varid olan isim ve sıfatları, Cehmiyye ve Mu'tezile'nin yaptığı gibi "el" nimet, istiva "istila" anlamındadır gibi, batıl te'villerle yorumlayarak Kur'an ve Sünnetin sınırını aşmamalıdır. Aynı şekilde bu ve benzeri dalalet ehli olan felsefecilerin te'villerinden uzak dururlar. Biz Sahabe ve tabiînin itikad ettikleri gibi itikad ediyoruz. Zira onlar, nübüvvet çağına bizden daha yakın olmaları nedeniyle, diğerlerinden daha çok bilgili ve anlayışlıdır. Onların itikadı, Allah'ın kendisini, Rasulü'nün de Sallallahü Aleyhi Vesellem O'nu vafettiğı ve Kur'an ve Sünnette geldiğı gibi "temsil" ve keyfiyetine dalmadan, sabit olanı iptal etmeden inanırlar. Bu, Allah Rasulü Sallallahü Aleyhi Vesellem, sahabeti, tabiîni ve onlara uyan itibar sahibi imamlar Ebu Hanife, Şafii, Malik, Ahmed, Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesai, Ebu Davud, Sevri, İbn Uyeyne ve daha birçokları gibi, dinimizi bize ulaştıran muhaddislerin itikadıdır. Eğer -Allah'ın izniyle- onlar olmasaydı aziz şeriat, batıl ehli yıkıcıların elinde oyuncak haline gelirdi. "Davamızın sonu Allah'a hamdetmektir."

(Guraba yayınlarından alınan bir broşür)